

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՀԵՐՄԻՆԵ ՀՐԱՅՐԻ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ

ԹԵՄԱ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ
ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ԵՎԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ղեկավար՝

Ա. Մ. ԾԱՏՈՒՐՅԱՆ

մ.գ.դ., դոցենտ, ՌԲԱ պրոֆեսոր,

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ.....	4
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԸՆԴՅՈՑԼ ԵԶՎԻԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ	
ԴԱՍԻՇՆԹԱՑՔՈՒՄ.....	6
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ.....	11
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....	13
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	14

*Եվեսհավատումեմ, որհասարակությանմակարդակը բարձրացնելուճանապարհը
(ռչմիայնմարդկանցհոգուվերելքը,
այլևիրենցհասարակականնտնտեսականբազանմեծացնելը) կրթությանմիջոցովէ:*

ՌեյնՎիլսոն

Կրթությանգարգացումըժամանակակիցաշխարհումվճռորոշնշանակությունունիհասարակությանառաջընթացի
համար:Արդիպայմաններումկրթությունըմրցունակնտնտեսությանապահովմանև
ազգայինանվտանգությանգրավականէ:

Կրթությաննկատմամբժամանակակիցպահանջներիիրականացմաննրասոցիալակա
նդերիբարձրացմանհամարանհրաժեշտէկրթականհամակարգի
արդիականացում,ինչպեսնաևկրթությաննկատմամբպետության,
հասարակությանևանհատիունեցածվերաբերմունքիփոփոխություն:
«Ազգիկրթությանճիշտկազմակերպումըպետությանհզորություննապահովող
ռազմավարությունէ, կրթությանըսատարկանգնելը՝ հայրենասիրություն»: Այս
կարգախոսովպետքէառաջնորդվիկրթությանբնագավառիյուրաքանչյուրնվիրյալ:

*Որակյալ բարձրագույն կրթության ապահովումը ամենակարևոր բաներից մեկն է,
որ մենք կարող ենք անել ապագա սերունդների համար:*

Ռոն Լուիս

Արդիաշխարհումտեղիենունենումգլոբալգարգացումներ,
սրընթացփոփոխություններկյանքի բոլոր բնագավառներու և չպետք է հետ մնա նաև
կրթությունը:

Կան ուսուցման ավանդական և ինտերակտիվ մեթոդները,
ուսուցչակենտրոնևաշակերտակենտրոնմոտեցումները:

Դրանցից ո՞րն է ավելի արդյունավետ, դժվար ու վիճարկելի հարց
է:Գործնականումփորձըցույցէտալիս,

որդասիմիփուլումարդյունավետէավանդականը, իսկմեկայլփուլում՝ ժամանակակիցը,
իսկդասըստեղծագործությունէպետքէինիհետաքրքիրևմոտիվացնող:

Թեմայիարդիականությունը :Ուսուցմանմեթոդներիկիրառումը,
դրանցճիշտընտրությունըմշտապեսեղելենմանկավարժներիուշադրությանկենտրոն
ւմ:

Մեր հետազոտության ընթացքում անդրադարձել ենք ուսուցման մեթոդների արդյունավետությանը և փորձել ենք կոնկրետացնել և բացահայտել ուսուցման այս կամ այն մեթոդի արդյունավետությունը գործնականորեն:

Հետազոտության նպատակն է կիրառել և բացահայտել ուսուցման մեթոդների արդյունավետությունը:

Հետազոտության խնդիրներն են՝

1. ուսումնասիրել թե՛ մային վերաբերող գիտաուսումնական գրականությունը
2. բացահայտել ուսուցման մեթոդների էությունը
3. ընտրել դրանցից արդյունավետները գործնականորեն կիրառելու արդյունքում

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Մեթոդն շանակում է որևէ բանի հասցնող ուղի, լայնիմաստով՝ նպատակին հասնելու եղանակ, որոշակի ձևով կարգավորված գործունեություն:

Մեթոդը իրականության ճանաչման անհրաժեշտ միջոցն է գործիք է, այն որոշակի սկզբունքներով, կանոններով և հարմարեցված իրականացվող գործունեություն է, որը տրված նպատակին տանող կարճագույն ուղի է:

Մեթոդները գործիքներ են,

որոնց օգնությամբ տեսությունն իրականացնում է իրի մացական կամ գործնական նպատակները: Այլ խոսքով, մեթոդը տեսության

գործունակության,

նրաակտիվության և որսնորման միջոց է:

Առանց մեթոդի տեսությունն չկա,

կարելի է ասել,

որ մեթոդը միշտ թաքնված ձևով առկա է տեսության մեջ.

դա գործունեության այն եղանակն է,

որը ձևանցվում է տեսության հիմնարար սկզբունքներից ու օրենքներից:

Կարևոր է ընդգծել նաև մեթոդի տեսության տարբերիչ առանձնահատկությունները:

Տեսությունները երկու հիմնարար գործառնություն են. բացատրելառկա փաստերը և կանխատեսելնոր փաստեր: Մեթոդը նման գործառնություն էրչունի,

այն ընդամենը տեսության կամ պրակտիկ գործունեության կարգավորիչ է,

իրականության ճանաչման կամ նրավերափոխման ռազմավարություն:

Ուսուցման մեթոդը ուսուցչի,

աշակերտի մացական

պրակտիկ գործունեությունը կազմակերպող,

հաջորդական գործողությունների համակարգ է, որը հանգեցնում է

կրթության բովանդակության յուրացմանը,

ասել է թե՛

ուսուցման նպատակների իրականացմանը:

Ուսուցման մեթոդն իր գործառնության մեջ էնթադրում է որոշակի ուսումնական նպատակ ինվերջին սիրականացնելու համար անհրաժեշտ գործողություններ իրականացնելու համար նպատակախան միջոցներ ի առկայություն :

Ուսուցման մեթոդը,

ուսուցման նպատակներն իրականացմանն ուղղված մանկավարժին

սովորողներին փոխկապակցված ու փոխադարձ նպատակներով

գործունեության եղանակ է կամ այլ կերպ՝ ուսումնական խնդիրներ ի լուծմանը

միտված, սովորողներին մացական նյարակ տիկ գործունեությունը կազմակերպող

մանկավարժին պատկառողված գործողություններն ի համակարգ:

Մանկավարժության մեջ մեթոդը հասկացվում է մի կողմից որպես ուսուցչի, իսկ մյուս կողմից՝ որպես աշակերտի գործունեության եղանակ: Մեթոդը փոխազդեցության , փոխգործողության եղանակ է,

ուսուցիչն աշակերտի աշխատանքի առանձնահատկություններն ի արտահայտությունն ու ուսուցման գործընթացում:

Կարելի է ասել՝ մեթոդն ուսուցչի համար դասավանդման, իսկ աշակերտի համար՝ գիտելիքները, կարողություններն ու հմտությունները յուրացնելու եղանակ է:

Դիդակտիկայում սկսած վաղ ժամանակներից , կուտակվել են ուսուցման բազմաթիվ ու բազմաբնույթ մեթոդներ, որոնցը ստիսմերի դասակարգումը դարձել է հրատապ խնդիր: Ե. Ա. Գոլանտը, Ս. Ի. Պերովսկին ուսուցման մեթոդները դասակարգել են երեք խմբերում՝ խոսքային, գնական և գործնական:

Դասակարգելի սիստեմներն ունեն ինֆորմացիայի ըմբռնման բնույթը:

Մ. Ա. Դանիլովը և Բ. Պ. Եսիպովը , ելնելով ժամանակակից դիդակտիկայի խնդիրներին ցնույն պետք է դասակարգել են ուսուցման մեթոդները. նոր գիտելիքներ ձեռք բերող մեթոդներ , կարողություններ, հմտություններ մշակող մեթոդներ,

ստեղծագործական գործունեությունը ձևավորող մեթոդներ, գիտելիքները, կարողություններն ու հմտությունները ամրակայող, վերահսկող և ստուգող մեթոդներ: Մ.

Սկստիկինը, հիմքը նորն են լուրջ ուսուցման բովանդակության յուրացման մեջ սովորողներ ի մացական հնարավոր բնույթը,

առանձնացրել են ուսուցման հետևյալ մեթոդները՝ բացատրական- ցուցադրական, ինֆորմացիոն- ուղեցատիվ, վերարտադրողական, պրոբլեմային շարադրանք, մասնակի որոնողական կամ վրիստիկական և հետազոտական:

Ուսուցման մեթոդներն ի դասակարգման բզբաղվել են նաև մանկավարժ գիտնականներ՝ Ա.

Ն. Ալեքսյուկը և Ի. Դ. Զվերևը, Վ. Ֆ. Պալամարչուկը և Վ. Ի

Պալամարչուկը , Ս. Գ. Շապավալենկոնս ուրիշներ, իսկահաՅու. Կ. Բաբանսկին ընդհանրացրել է ուսուցման մեթոդներին մասին պատկերացումները , տեսակետներն ու այլ հանգամանքներ⁴:

Որպեսզի աշակերտները ունենան մնայուն գիտելիքներ, պետք է ուսուցանվող նյութը կրկնելու, ամրապնդելու, կիրառելու, կապակցելու հնարավորություններ ընձեռվեն: Ընդորոմ՝ դա պետք է արվի կանոնավոր նշարունակ կանձեռով:

Այլ կերպասած՝ պետք է կարևորել ոչ միայն ուսումնական ծրագրի ընդգրկումը, խորությունը այլևս մատուցումը: Իսկ դա հնարավորինս լավ կարելի է անել ուսուցման մեթոդներին միջոցով,

որոնք ինչպես տեսանք մշտապես սգրադեցրել են մանկավարժական միտքը:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԸՆԴՈՑՈՑԼԵԶՎԻԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԻՆԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Սովորական ուսուցիչը պատմում է: Լավ ուսուցիչը բացատրում է:

Բարձրակարգ ուսուցիչը ցույց է տալիս: Հանճարեղ ուսուցիչը ոգեշնչում է:

ՈՒԻԼՅԱՄՈՒՈՐԴ

Ուսուցչը պետք է կարողանա ճիշտ ընտրել ուսուցման մեթոդները: Ուսուցման այս կամ այն մեթոդի ընտրությունը, նախևառաջ, պայմանավորված է տվյալ առարկայի չափորոշչային ծրագրային պահանջներով ուսուցման նպատակներով:

Մեթոդներին քննելը ամենը գործիք է՝ դասին պատակին հասնելու համար.

Կարևոր է ճիշտ ընտրել սոցտագործելայն գործիքը ուսուցման նախապես պլանավորած նպատակներին հասնելու համար:

Ստորև ներկայացնում ենք դասի տարբեր փուլերում կիրառման համար երաշխավորելի մեթոդներին կարագրություններ, որոնք արձանագրված են հետազոտության արդյունքում:

Դրանց նպատակը, բացի վերը նշվածից, նաև հետևյալն է՝

- սովորողներին հնարավորինս սակտիվ ներառել ուսուցման գործընթացի մեջ
- ապահովել նրանց գործունե մասնակցությունը դասի յուրաքանչյուր փուլին
- սովորողի ու շաղրությունը հնարավորինս կենտրոնացած պահել կուղղորդել ինքնուրույն արդյունքների հասնելուն

- ապահովել արդյունավետ հետադարձ կապ:

Դասի խթանման փուլի արդյունավետ կազմակերպումը մեծապես նպաստում է ուսուցման արդյունավետությանն ընդհանրապես: Մեթոդական գրականության մեջ

առանձնացված են դասի խթանման փուլի արդյունավետ կազմակերպմանն ուղղված բազմաթիվ մեթոդներն հնարներ,

որոնցից մի քանիսը գործի ենք դրել կներկայացնենք ստորև:

Յուրաքանչյուր հաղորդակցության մեջ կարևոր է սկիզբը: Մարդկանց մոտ սովորաբար տպավորվում է հաղորդակցության սկզբին վերջի հատվածները:

Հաղորդակցման առաջին րոպեներին է մարդը որոշում դիմացինին լսել թե ոչ: Այդ առումով դասի հաջողակիցը շատ կարևոր է: Եթե ուսուցչին հաջողվի դասի առաջին րոպեներին գրավել աշակերտներին ու շաղկապությունը, ապա դա է ապաստի դասի արդյունավետ ընթացքին:

Դասի մասնակցային սկիզբն ապահովող ավագույն մեթոդներից մեկը **մտազրոհն**

է: Մտազրոհի միջոցով ուսուցիչը դասարանից հավաքում է մտքեր տվյալ թեմայի վերաբերյալ: Ընդ որում՝ մտազրոհի ժամանակ կարևոր է մտքերի քանակը: Կարևոր է նաև, որ աշակերտները, առանց երկար մտածելու, պատասխանեն ուսուցչի հարցին, որպեսզի ուսուցչի համար պարզ դառնան նաև այն սխալ պատկերացումները, որոնք թեմայի վերաբերյալ ունենա աշակերտները: Վերջին տարիներին մասնագետները մտահոգություն են հայտնել մտազրոհի հետ կապված: Բանն այն է, որ դասերի ժամանակակտիվ աշակերտները մենաշնորհում են մտազրոհը: Դանդաղ մտածող, ոչ ակտիվ աշակերտները կարող են դուրս մնալ մտազրոհից: Դրահամար առաջարկվում է օգտագործել նաև մտազրոհի գրավոր տարբերակը: Ուսուցիչն աշակերտներին առաջարկում է թղթի վրա գրել իրենց մտքերը նհանձնել իրեն: Այս մոտեցումը չի փոխարինում բանավոր մտազրոհին: Պարզապես լրացնում է այն:

Նախնական կազմակերպիչ մեթոդը շատ արդյունավետ է խթանման փուլում սովորողների հետաքրքրությունը շարժելու համար: Մեթոդի էությունը հետևյալն է. սովորողների ու շաղկապությունը կենտրոնացնելու և հետաքրքրություն առաջացնելու նպատակով ուսուցիչը նախապես ընտրում է թեմայի հետ խիստ կապված և հետաքրքրաշարժ մի փաստ կամ դրվագը ներցում այն: Օրինակ՝ գրողների կենսագրությանն ուսուցման ընթացքում խթանման փուլը կարելի է սկսել տվյալ հեղինակի կյանքի ցորենի հայտնի և հետաքրքիր պատմությանը ներցմամբ կամ նկարների (կամ տեսաֆիլմի) դիտումով, որից հետո կազմակերպել փոքրիկ քննարկում:

Իսկ թե, օրինակ, դասի թեման է գոյականի տեսակները, ապա կարելի է գրել՝ միրգ, գիշեր, Վարդան, վանական, պայքար գոյականները և հարցող էլ դասարանին, թե ինչ տարբերություններ կան այս գոյականներին միջև:

Նախապես դուրս գրել թեմայի հետ առնչվող մի քանի բառ կամ հասկացություն:

Ուսուցիչը գրատախտակին կամ ցուցապաստառին ախապես գրում է թեմայի հետառնչվող մի քանի բառն առաջարկում սովորողներին մտածել, թե ինչ է կատարվելու այդ բառերի շրջանակում կամ ինչպես են իրար հետ կապվելու այդ բառերը նային: Օրինակ, եթե դասի թեման է՝ Վահան Տերյանի «Մթնշաղի անուրջներ» շարքը, ապա գրում են քոսկե հանդերձ, միգասքող, տխուրացյա, ոսկի, քնքշա շրշյուն, միապաղաղ, անուրջ,

գերող բառերը սովորողներին առաջարկում կազմել արքոստիկոս տրված շարքի բառերից քնեմեկով կամ գրույթ, բանաստեղծությունն շված բառերով նային:

Հնարավորն ախադասություններ: Ուսուցանվող նյութից (գրական բնագրից, դասին նյութից նային), որը դեռևս ուսումնասիրված չէ, առանձնացվում են գրատախտակին գրվում են 10 կամ 15 բառ, արտահայտություն, եզրույթ կամ գաղափար: Այդ ցանկում անհրաժեշտ է ընդգրկել լոյզմի այն սովորողներին կամ ծանոթ,

այլև անծանոթ լոյզմի արտությունն առաջացնող բառեր, արտահայտություններ նային:

Ապա սովորողներին հանձնարարվում է տրված ցուցակից ընտրել ամենաքիչը երկու բառ (արտահայտություն, եզրույթ կամ գաղափար) և դրանցով կազմել նախադասություններ՝ ենթադրելով, թե այդ բառերն ինչպես կարող են օգտագործված լինել անցնելիք նյութում: Սովորողները կարող են իրենց կազմած նախադասությունները:

Քննարկելով ամբողջ դասարանի հետ՝ ուսուցիչն ընտրում է

դրանցից մեկը և նույն նյութում ամբողջ գրատախտակին՝ ընդգծելով կարևոր բառերը:

Այնուհետև սովորողները շարունակում են կարդալ իրենց կազմած նախադասությունները, նույն կերպ կատարվում է ընտրությունն գրանցվում գրատախտակին:

Դա շարունակվում է այնքան,

մինչև ցուցակում եղած բոլոր բառերով կազմված նախադասությունները հայտնվեն գրատախտակին: Եթե կան անծանոթ կամ անհասկանալի բառեր, արտահայտություններ, ապա սովորողներին ժերով առաջարկվում է կռահել, փորձել հասկանալ դրանցիմաստը և դրանցով նույնպես կազմել նախադասություններ:

Այնուհետև սովորողներին հանձնարարվում է կարդալ

դասին նյութը համապատասխան բառին, արտահայտությանը հանդիպելիս

համեմատել գրատախտակին գրված նախադասության հետ: Երբ սովորողներն

ավարտում են ամբողջ նյութի ընթերցանությունը,

ուսուցիչը փորձում է նրանց հետ միասին պարզել,

թե ինչպես կարելի է փոփոխել կազմած նախադասությունները,

որպեսզի վերջիններս իմաստով և հնարավորինս մոտ լինեն իրենց կարդացած բնագրին:

Հնարավորե,

որկարիքլինիամբողջովինվերաձևակերպելնախկիննախադասությունըկամկազմելնորամբողջականնախադասություններնավելացնելնախկինկազմածներին:

Այսմեթոդիկիրառումըհնարավորությունետալիսսովորողներինմինչևբնագիրնընթերցելըծանոթանալայնտեղընդգրկվածհիմնականբառերին,արտահայտություններին, եզրույթներին, գաղափարներին:

Այնմեծապեսնպաստումէբնագրիարդյունավետընկալմանը, ապահովումէսովորողներիգործունմասնակցությունըդասին, ձևավորումէընթերցելուկարողություններ:

Ազատշարադրանք:

Դասիանմիջապեսկզբումսովորողներըհինգրոպեիընթացքումշարադրումենայնամենը,ինչգիտենկամցանկանումենիմանալ թեմայիվերաբերյալ:

Օրինակ, եթեդասիթեմանէ՝ «Սայաթ-Նովայիկյանքնուստեղծագործությանընդհանուրբնութագիրը, ապասովորողիազատշարադրանքըկարողէհետևյալ տեսքունենալ. Սայաթ-Նովայիմասինեսգիտեմ, որնաաշուղէ, գրելէերգեր: Ինձհայտնիէնրա՝ «Աշխարհումըսախչիմքաշի»ն «Քյամանչա» երգերը: Եսլսելէմնրա երգերը: Գիտեմնան, որՍայաթ-Նովանգրելէթիֆլիսահայբարբառով: Դիտելէմ նանրամասինպատմողգեղարվեստականֆիլմը:

Այսինարընպաստումէսովորողներիհետաքրքրություններիխթանմանը, վերէ հանումնախնականգիտելիքները, նպաստումէնրանցգործունմասնակցությանըդասին:

Խթանողհարցեր:Ուսուցիչընախապեսպատրաստումէդասինյուրթիհետանմիջականորենառնչվողհարցեր, որոնցպատասխաններըգետեղվածենդասի տեքստիմէջ: Այսձևըկարողէկիրառվելբոլորառարկաներիուսուցմանընթացքում: Օրինակ, եթեդասիթեմանէ «ԳրիգորՆարեկացուկյանքը»(10-րդդասարան), ապադասիցառաջ, խթանմաննպատակով, սովորողներինկարելիուղղելիհետևյալհարցերը.

- Որտե՞ղէծնվելԳրիգորՆարեկացին:
- Ինչի՞հետէկապված, «Նարեկացի» անվանումը:
- Ի՞նչէմիստիցիզմը:
- Ի՞նչգիտեք«Նարեկը» գրքիմասին:
- Ո՞վէՆարեկացինմերժողովրդիհամարնայլն:

Բանալիքառեր: Բավականին հետաքրքիր մեթոդ է (մեթոդական հնար), բայց սբարդ, քանի որ պահանջում է մի կողմից սեփական մտքերի գրավոր շարադրանք՝ որոշակի, սահմանափակ: Բանալիքառեր մեթոդը, որոշ տարատեսակներով, ստեղծագործական զարգացումներով, կարող է կիրառվել դասի խթանման փուլում: Ուսուցիչը նախապես քննադրիցը նտրումն ու քննադրում 5-6 բանալիքառեր կամ արտահայտություններ: Հարկավոր է ուշադրություն դարձնել, որ պեսզի ընտրվեն ն՛ գոյական (առարկա, երևույթ, իր), ն հատկանիշ, ն՛ գործողություն ցույց տվող բառեր, ն բառակապակցություններ, որ պեսզի աշակերտները կարողանան ինքնուրույն խոսք (շարադրանք) ձևակերպել դրանց շուրջ: Ապաստվորողներին տրվում է 5 -6 րոպե, որ պեսզի այդ բառերն ոգտագործեն փոքրիկ շարադրանքում, դրանով իսկ կոռահումներ անեն, թե ինչպես են դրանք կիրառված լինելու բնագրում կամ ինչ կարող է կատարվել այդ բառերի շրջանակում: Երբ սովորողները հանձնարարությունը կատարում են, մի քանի սը, ըստ ցանկության, ներկայացնում են իրենց աշխատանքները: Ուսուցիչը կարող է հանձնարարել նաև նոր նյութի ուսումնասիրության ժամանակ հատուկ ուշադրություն դարձնել այդ բառերին, մի աժամանակ նաև ստուգել ճիշտ են կոռահել, թե՛ ոչ:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ

Կրթությունը գիտելիքների քանակը չէ,

այլլի կատարմբնումն ու իմուտ կիրառումն այն ամենի, ինչ գիտես:

ԱՂՈԼՑՂԻ ՍՏԵՐՎԻԳ

Համագործակցային ուսուցման զաղափարաբանությունը մանրակրկիտ մշակվել է ամերիկյան մանկավարժներ իերեք խմբի կողմից (Ջ. Հոփկինսի համալսարան՝ Ռ. Սլավին, Մինեսոտայի համալսարան՝ Ջոնսոն Էդբայրներ, Կալիֆոռնիայի համալսարան՝ Ջ. Արոնսոն):

Այս օրարդեն ամբողջ աշխարհում համագործակցային ուսուցումը դիտարկվում է որպես սավանդական մեթոդներով ուսուցման գործընթացի վազույն այլընտրանք:

Համագործակցային ուսուցման նպատակները չեն սահմանափակվում միայն գիտելիքների ձեռքբերմամբ, այստեղ առաջնային են նաև սոցիալական հմտությունների,

փոխհաղորդակցական կարողությունների ձևավորմանը այն հնարավորությունները:

Միայն համագործակցային ուսուցման դեպքում են երեխաները լայն հնարավորություն ունենում միասին աշխատելու, սովորելու, ստեղծագործելու, իրար օգնելու:

Համագործակցային ուսուցման հիմնական գաղափարը միասին սովորելն է, այլ չթե՛ ինչ-որ մի բան միասին կատարելը: Պետք է միշտ նկատի առնել այն հանգամանքը, որ աշակերտներին միս են նյակում մաստեցները, միխմբումը նդգրկելը, նույն առաջադրանքը տարբեր դեռն ստանալու արարչն համագործակցային ուսուցման մասին խոսելու համար: Ոչ բոլոր խմբերը կարելի է համարել համագործակցային:

Փոքր խմբերով աշխատանքներ կիրառելու սկզբնական փուլում համագործակցային ուսուցման հավանականությունը նվազ է:

Բայց պետք է հետևողականորեն ձգտել համագործակցային ուսուցման մթնոլորտի ստեղծմանը, որպեսզի արդարացված ու արդյունավետ լինի փոքր խմբերով աշխատանքը:

Կրթության հայտնի տեսաբաններ Ժան Պիաժեն, Լև Վիգոտսկին և Լորի շներ, պնդում են, որ երեխայի մտավոր զարգացման գործում սոցիալական փոխազդեցությունն ու միջանձնային հաղորդակցությունը կարևոր գործոններ են:

Համագործակցային ուսուցման կարևորագույն ձեռքբերումներն են՝

1. անձի զարգացումը և անհատականության ձևավորումը.
2. հոգեբանական և ֆիզիկական առաջընթացի անհավասարակշռության ապահովումը.
3. սթրեսի հաղթահարումը.
4. շրջապատողների հետ առողջ փոխհարաբերությունների կառուցումը:

Դասի բոլոր փուլերում պիտի ապահովվեն համագործակցային ուսուցման Հետևյալ տարրերը՝

- դրական փոխկախվածություն
- դեմառդեմ փոխազդեցություն
- անհատական հաշվետվություններ և պատասխանատվություն
- միջանձնային կամ փոքր խմբերով աշխատանքի հիմնություններ
- խմբային գործընթաց/ մշակում
- փոխներգործուն կամ միևնույն կտրված առաջադրանք:

Համագործակցային ուսուցումն ակնկալում է.

ուսուցչի դերի փոփոխություն.

ուսուցիչն առաջնորդում և ուղղորդում է դասարանը՝ ստեղծելով փոխադարձ և ստահույթ անմթնոլորտ և վերափոխվում համագործակցությունը խթանող միջավայր:

Ուսուցիչը հրամայողից հրահանգչի, աջակցողի և նյութատար կողմի:

Համագործակցային ուսուցման ընթացքում ուսուցիչը ստանձնում է մեծ թվով պարտականություններ՝

- դասերի, վարժությունների, առաջադրանքների պլանավորում
- սովորողների խմբերի ձևավորում
- սովորողների տեղաբաշխում

- առաջադրանքիներ կայացումն բացատրում
- խմբային աշխատանքի հսկողությունն
անհրաժեշտության դեպքում միջամտություն
- օգնություն սոցիալական հիմնությունների զարգացման հարցում, գնահատում:

Համագործակցային ուսուցման հիմնական մեթոդներից են՝ աշակերտների թիմային առաջադիմություն, խճանկար, շրջագայություն պատկերասրահում, խմբային հետազոտություն:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դպրոցական պրակտիկայում առավել հաճախ կիրառվում են խոսքային, զննական և գործնական մեթոդները:
2. Կրթությանն կատարման ամենակազմակերպական ջանքերի իրականացման նրա սոցիալական դերի բարձրացման համար անհրաժեշտ է կրթական համակարգի արդիականացում, ինչպես նաև՝ կրթությանն կատարման պետության, հասարակության և անհատի մեջ ցածր մակարդակի վերաբերմունքի փոփոխություն:
3. Մեթոդների ճիշտ ընտրությունից է կախված դասի արդյունավետությունը և հաջողության ապահովումը:
4. Դասի յուրաքանչյուր փուլում ի հենց այդ փուլի բնորոշ մեթոդը:
5. Հետազոտության արդյունքում պարզեցինք, որ հայոց լեզվի կրթականության դասընթացի ժամանակ արդյունավետ է կիրառել «Մտագրոհ», «Խթանող հարցեր», «Ազատ շարադրանք», «Հնարավորն ախադասություններ», «Նախնական կազմակերպիչ», «Բանալի բառեր», «Վենիդիագրամ» մեթոդները:
6. Միայն համագործակցային ուսուցման դեպքում են երեխաները լայն հնարավորություն ունենում միասին աշխատելու, սովորելու, ստեղծագործելու, իրար օգնելու, ինչը բավականին կարևոր է:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Ամիրջանյան Յու. Ա., Սահակյան Ա. Ս., Մանկավարժություն, Երևան, 2005, էջ 156,
 2 Алехина А. Ю. Общие методы обучения в школе, Москва, 1983, стр. 78,
 3 Данилов М. А., Есипов Б. П., Дидактика, Изд-во Акад. пед. наук, 1957, стр. 45,
 4 1 Бабанский Ю. К., Методика обучения в совр. общеобразоват. школе, Москва, 1989, стр 95

https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%88%D6%82%D5%BD%D5%B8%D6%82%D6%81%D5%B4%D5%A1%D5%B6_%D5%B4%D5%A5%D5%A9%D5%B8%D5%A4%D5%B6%D5%A5%D6%80_%D6%87_%D5%B0%D5%B6%D5%A1%D6%80%D5%B6%D5%A5%D6%80

Бабанский Ю. К., Методика обучения в совр. общеобразоват. школе, Москва, 1989

Данилов М. А., Есипов Б. П., Дидактика, Изд-во Акад. пед. наук, 1957,

[https://moca.am/tag/%D5%A1%D6%86%D5%B8%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4%D5%B6](https://moca.am/tag/%D5%A1%D6%86%D5%B8%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4%D5%B6%D5%A5%D6%80-)

[%D5%A5%D6%80-](https://moca.am/tag/%D5%A1%D6%86%D5%B8%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4%D5%B6%D5%A5%D6%80-)

[%D5%AF%D6%80%D5%A9%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%A1%D5%B6-](https://moca.am/tag/%D5%A1%D6%86%D5%B8%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4%D5%B6%D5%A5%D6%80-)

[%D5%B4%D5%A1%D5%BD%D5%AB%D5%B6/](https://moca.am/tag/%D5%A1%D6%86%D5%B8%D6%80%D5%AB%D5%A6%D5%B4%D5%B6%D5%A5%D6%80-)